

BREVIARIUM VITÆ
CHRISTINÆ
VITA
CHRISTINÆ
SVECORUM, GOTHORUM
VANDALORUMq;
REGINÆ;

usq; ad ejus
in Brabandiam profectionem: ab eo,
qui longo tempore HOLMIÆ in Svecia egit
Gallicè primùm delineata : mox in Belgicum
conversa;
jā verò latine redditā.

Lege & miraberis.

Lehmann

BREVIARIUM VITÆ CHRISTINÆ

Reginæ Sueciæ.

Noti Europæ dubio procul innotuit, Christinam Sueciæ Reginam Regni administrationem sceptraq; non tam pridem resignasse, inque CAROLUM GUSTAVUM Principem solemniter contulisse: quod factum pugnantia hominum subiit iudicia. Rerum politicarum imperiti magnanimam Virtutem & sine exemplo opus admirantur summeq; laudant. Politiores subactiorisq; iudicii viri maximam formidinem stultitiam interpretantur. Quibus autem Regni Suedici & ratio & status cognitisimi sunt, apertè dicunt, eam, decoctis bonis, foro cedere suis voluisse creditoribus. Quibusdam aut fides, aut opinio erat; eam, comperto, Suecorum animos solutæ ac profusæ dominationis suæ pertæsos, sequè illis exosam propterea esse, fasces spontè ponere, sequè ita Regno abdicare, ad præcavendum ab infensa sibi & nimium quantum se observante parte oritura mala, apud se decrevisse. At quibus Reginæ Juventus atque inconstantia nota probè est, factum id ex muliebri & solitæ animi levitate atque temeritate, expressè & palàm omnibus dicunt. Taceo, quas super hâc re in Germaniâ, Daniâ, Sueciâ & Belgio pronuntiarî ipsemet, audiui sententias: Siquidem, ijs ut fidem habeam, adduci minimè possum.

II. Princeps ista, primis impetij sui annis, in omnibus Europæ populis admodum inclaruerat, omnibusq; in ore encomij materia CHRISTINA fuerat. Nec sine ratione. Eo quippe tempore religiosissima, iustissima, omnibus Eruditionis ac Prudentiæ virtutibus instructissima Princeps dici verè poterat. Quâ porro comitate & clementiâ erga subditos, quâ liberalitate ac munificentia fuerit, clamant Eruditi, testantur tot ab eadem sublevati pauperes. Verbo: Optima, Maxima, Augusta fuit Princeps. Quoddam verò monstrum ex Gallijs, ad inhabitandum

dum rupes, desertaq; Sueciæ latibula, quæ olim Gothi ad spiritum in Italiâ Galliâq; resumendum deseruere, ejectum proscriptumq; Reginæ animum adeò fascinavit, ut eam ad nutum haberet, atque in omnibus, quæ tantum placerent (tanquam si sacramentum sibi dixisset) toto suæ in Sueciâ mansionis tempore, haberet obsequentissimam, suo quidem bono ac emolumento; ceterum, non sine ingenti Orbis, maximè autem Regni Procerum odio: qui, hominem impurissimum & semisem ad tantum honoris fastigium promotum, indignantes, interficere quotiens non conati sunt. Hic homuncio, professione medicus, religione æthere, pietate nullus, opinionum suarum virus Reginæ animo ita instillavit, ut eam sibi similem redderet brevi: in tantumque immutavit, ut ipsa non amplius constare sibi videretur. Gaudebat quidem tum adhuc *Magna Christina* nomine, sed nihil minùs, quàm virtutibus regijs aut Christianis. Comissiones ante hâc instituere in aperto solita fuit: ubi ex more, varijs ijsque elegantissimis colloquijs exercebatur: quæ auscultare, officij ergo adstantibus aulicis deliciarî admodum erat, non sine Reginæ subtilitatis admiratione, omnibusq; numeris absolutæ scientiæ veneratione, quâ celebratissimam se toto orbe fecerat. Iste autem (si ita Dijs placet) Politicus, mox eam aulicorum oculis & publico subtraxit: utq; eam solus quasi possideret, suis impuris ineptijs ac lufibus detinuit. Etenim, peregrini impostura successu diuturnitate dum superbit omnibusq; præstat, potissimos quosq; à Principe abalienat, regiam variè versat, virisq; illustribus emungit. Impudentia certe nebulonis istius, non Primates regni tantum aliosque, qui multum gratiâ apud *Christinam* antehac valuerunt, aggressa est; verum ipsorum etiam familiares atque domesticos: præcipuè à quibus offensus fortè erat eò, quòd, de occupato in Reginæ animum imperio plusquam Thraconicè & more consueto glorianti, contradicerent sapissimè: quippè Reginam cœcū brutūq; affectuum incompotiorum distamen versabat; rectori autem isti vel gratiam, vel odium atque iram in subditos Reginæ (porco isti in gratiam ita loquor) ingrunnere, nullum erat negotium.

III. Tandem, cum hæc tanta ejus imprudentia; aut (utrumq; de eò rectè dixeris) imprudentia eo usque proveheretur, ut tolerari haud posset amplius, eades ei omnium suffragio & conspiratione decreta est. Quod sanè decretum immaturum, cruentumq; tum videbatur. Consultum tamen erat, nauci istum hominem interficere. Quippè, si ad istud exemplum, omnes scelesti ac perfidi Principum alastores tollerentur; utiq; alijs, optimè de Regno atque Principè merentibus, singulare fieret operæ pretium. Accedit, quod proscriptos occidere jura legesq; permittant. Quod si ita est, nequè, hominem Divinis humanisq; exemptum Legibus interficere, piaculum erit. Cognito autem homo callidus, qui nihil generosi unquam præstitit facinoris, insidias sibi atq; exitium parari, omniaq; infesta metuens de subito discessu cogitare, Principemq; sollicitare cœpit. Dimissus itaque ex Sueciâ ultra 100000. coronatorum, tam innumerato ære, quàm gemmis, monilibus argenteisque vasis secum abstulit. Atq; ò iratum Suecis fatum! Neminem Holmiæ repertum, qui transfugam istum nequisissimum è vestigio persequi, torquere patrata sacrilegia & imposturas, quibus toti Regno adeoq; & ipsi Reginæ imposuerat, ipsius sanguine expiaret! Sic tamen visum superis. Multi subditorum ejus iniquitate oppressi tum respirarunt, magnumq; in omnium cordatorum animis ejus exarsit odium. Sed altius Christina animo ipsius venenum infederat, validosq; eidem imprefferat fascini sui characteres, ad omnia in pristinum statum restituendum. Mira sanè res fuit; in nullo negotio pertinaciorem unquam Principem extitisse, quàm in eo, quod Majestati derogabat, eamque prostituebat maxime.

IV. Advertent procul dubio cordati omnes, qui metamorphoseos istius spectatores in aulâ tum aderant, quem hominum tantæ postule nequitiae. Nihilominus, ut toti constet orbi, me non commentum ista, palàm & cœlo teste profiteor; imprudentiæ nequitiaeq; istius exemplar esse atheum illum, nomine *Bourdelotum*, qui etiamnum hodiè panem, quem dicunt, pauperum vescitur, cruoremq; Crucifixi fugit, inconfutilli Ecclesiæ tunicâ monstrum hocce vestitum. Siquidem Abbatiam

à Re-

à Rege Galliarum post, continuas Christinae intercessionem non ita pridem obtinuit. Adeo prolixus Svedicæ Principis in scurrâ istum fuit animus, constansq; eum promovendi voluntas (Româ quippe, cognitâ morum ejus pravitate, beneficium hoc ei denegaverat) ut non prius Regiam Gallicam inquietare defineret, quam execrandum idolum istud in templo Dei locatum cerneret.

V. Exacto itaq; turpiter ac profugo Sveciâ monstro, Regina impostoris impietatem exulare haud passa, mox sine Deo & religione, legibus soluta, in disceptationibus Libertina, Scripturæ falsatrix, calumniatrix, insultatrix, ejuratisque omnino virtutibus vixit: ut dici verè potuerit, eam post Bourdelotum præter nomen & Regnum, nihil retinuisse regij. At quæ hæc tam subita & fatalis mutatio? Cecidit, cecidit AUGUSTA Christina: olim *Magna*, jam nulla *Christina*. Tu verò Svecorum natio clarissima, Regni tui diadema tam pollutum æquo ne feres animo? nam, ejus virtutes non tam pridem totus orbis adoraverat, ea jam risus & fabula omnium Princeps vestra est! Equidem oculi vobis lacrymarum perpetuæ scaturigines esse ideo debent: partim, quod Divina Providentia vobis de religioso, sapiente magnanimoq; Rege non antè prospexerit, qui magno vestro bono vos ad sera usque Fata regeret. Et vos ò Galli, contractas Mecœnati vestro munificentissimo deflete manus! Num jam vos liberalitatis suæ faciet participes? Luge-te olim vestri amantissimam vosque protegentem Principem! Deservit vos. Ad me, quod attinet, persuasus certò sum, lacrymas oculis vestris brevi exsiccaturum iri, qui aliquanto jam tempore à Regina habiti inclementius estis. Auctor vobis sum, è reque vestrà melius erit, Gothicis istis solitudinibus relictis, patriam mecum repetere Galliam. Non tanti amplius ibi estis, odium fabulaq; hominum.

VI. Redeamus porrò ad perditam nostram *Christinam*, quæ profecto ante infelicem Bourdeloti in Sveciam adventum, pijsima, devotissima, Religionis Christianæ, ut supra monui, studiosissima fuit. Postea verò eam comperimus dubitare, an Deus & Providentia sit: non credere *Paradysum*, infer-

num, Angelos, Diabolos, resurrectionem, iudicium: & ex consequenti, neque *Anima immortalitatem*. Incarnatio fabula ei absurda erat. Quæ uti horrenda & monstrosa sunt: ita, qui aulam *Christina* non frequentarunt, eorum fidem superabunt. Non certè annaliū: præsertim, ubi rei istius veritas fidei probata oculatis testibus confirmata abundè fuerit. Etenim non in uno eodemque pleno confessu, dissertatione suâ, latentes hætenus opiniones suas prodidit. Testis horum omnium ego sum, fide atque integritate magnis Viris satis superque probatus. Hoc autem ex relatione honoratæ cujusdam personæ, quam in tali quidem materia mentiri haud decet, habeo: Reginam aliquotiens trium vel quatuor horarum spatio accuratè disquisivisse; *Num Deitas vel Providentia totum hocce universum regeret?* Quo in negotio vacillasse quidem eam maximè, sententiamque hæreticam exquisitis Libertinorum rationibus propugnasse, deprehendit; cæterum, omnia hæc ingenij exercendi magis & ostentandi, quam certissimi Fidei articuli everendi gratia, Reginam fecisse, veròsimilius sinisteris suspicionibus impervius ejus animus existimabat. Demonstrare quippe eam voluisse, amentes eos esse omnes, qui Providentiam oppugnant, cum ad eam evincendam vel ipsius Naturæ Lumen sufficiat: profundioris longè emunctiorisque acuminis Reginæ fuisse ingenium, quam ut, manifesta in dubium vocare, ei permitteret: Principem Scientiæ suæ, in quâ multum profecerat, hocce pacto quasi vix exercitium: more Scholasticorum, quibus in ipso statim Theologiæ exordio, *An Deus sit Theologiæ objectum*, quærere, atque per opiniones quasdam, existentiæ divinæ aliàs derogantes, disputare, est receptissimum. Sed compertum habemus, Principem istam non exercitij gratiâ, quàm ex solitâ contradicendi libidine, serioque ista omnia in dubium vocasse: ac in disceptatione Legibus divinis humanisque adeò solutam, ut cordatiores, in Fide orthodoxâ fundatam minimè, ex eò colligerint. Audivi non semel, cum finitis sacris palatium repeteret, dicentem, indoctiorem se, quam antehac erat, sermone sacro redditam. Et cum fortè Ecclesiastes invectivam faceret, eò quod aulam quandam, humanis, iisque nudis piæ auris (erant autem

autem ibi imagines Protoplastorum, nuditatem apertè nimis atque indecorè representantes) repletam, in auditorium verbi divini destinasset; ad ea respondit: ipso eos suam egregiè prodere imperitiâ, quod nesciant, Adamum & Evam nudos esse creatos: licere eosdem quibusvis describere coloribus ad ipsum archetypum seu exemplar, quale è manu Conditoris prodijt: neque sinistrè magis imagines pictoris, quàm ipsius Dei opera interpretanda esse, contendebat. Ab adventu autem Bourdelotti in Sveciam tempore, Majestatem apud omnes adeo prostituebat, ut omnes ipsius colloctiones, relationes historiæ aliud nihil, quam fabulas, jocos obscenos aliisque, quæis multum delectabatur, impuras ineptias sonarent. Quin immò membra, quæ revelasse naturam puduit, proprijs nativisque nominibus, sine ullâ eorundem involutione & verecundiore circumscriptione appellare, serio atque severè mandaverat. Aulicus quidam, qui in ipso officiorum suorum exordio cum Reginâ confabulari frequentius solebat, cognito eam nugamentis valde delectari, cumulatisime ea subministrabat. Forte verò res eloquendæ erant, quas verecundiore tropo contegere Regia Majestatis sanctitas eiq; debita reverentia monebant. Quò cum hæsitans devenisset, ipsiq; generosus pudor silentium indixisset: ipsa met virginali pudore posito, nativis vocibus, nullâ vel sexus vel ætatis ratione habitâ, etiam obscœnissima quæque palam omnibus protulit. Ingentem talium vocum amicus meus mihi recitavit catalogum, quas consultò prætereo, dum temporis Lectorisq; innoxij verecundiæ parco.

VII. Atheismum ex eo colligere licet, quod omnes suas peregrinas professiones, animæ curatore nuspian, archiatro ubiq; se comitante, instituerit: majorem scilicet corporis, quam Animæ habere oportebat rationem. Simulaverat quidem Ecclesiastem secum se abducturam; at vix dum Halmstadium Daniæ pervenit, cum miser ille cum sacco domum remittitur. Oblatum deinde sibi alium Hamburgi, accepturam se itidem, alieno tamen animo, promiserat. Pro concione sacra, cui aliquoties Holmiæ intereram, parùm se devotam moræque impatientem non uno prodebat indicio. Sessitabat in sellâ holoserico

auro-

auroq; artificiosissime intertextâ, inclinato manibusq; suffulto capite, Hispaniam dubio procul cogitans, ibique ferè non jam arces & palatia ædificans. Si quando Ecclesiastes sermonem ultra horæ demensum protrahebat, moræ tadium, cum catulis duobus vel colludendo, vel cum adstantibus sibi officij gratiâ confabulando, fallebat. Aliquando tantum flabello super sellâ suâ edebat strepitum, ut, si Ecclesiastes Regiæ moribus concedere aliquid voluisset, omnia hæc impatientiæ indicia, tacitamq; silentij impositionem ac demandationem interpretari facile potuisset. Sed Concionator nihil minus quam sermonem contrahebat; aut ex assuetudine, aut quod hæc ratione Regiæ petulantiam frangere inq; modestiæ ordinem cogere eam cogitaverat, eo præsertim tempore & loco, quo res divina peragitur. Quò tamen profectum nihil est & *Christina* antiquum obtinuit: virus enim Libertinum Bourdeloti Regiæ in animo altissime infederat, ut omnes de Principis restitutione desperarent.

VIII. Eandem animi inconstantiam in exteris postea prodidit. Hamburgi, cum ageret, templumq; alias frequentaret, Oracula Dei absq; ullâ reverentiâ, modestiâ, religione, impatiensq; animo audiebat: ut multi, qui ejus videndi gratiâ eò confluxerant, in sinistra, quam de eâ jam pridem conceperant, opinione confirmati fuerint. Nequè vanus omnino, erat sacerorum in Sveciâ Antistitem metus, quem, cum discessum inde pararem, mihi aperuerunt: se scilicet vereri maximè, ne ad Pontificias superstitiones desciceret, aliquando. Suspicionem augebant sacrorum contemptus: Evangelicæ Fidei professorum vilis aut nulla æstimatio: plurimæ pro Libertinorum sententiâ institutæ dissertationes: quæ & plura alia tantæ Principis ruinam tum non præfagebant tantum, sed minabantur etiam.

IX. Haud abs re jam fuerit, si itinera, ejusq; in peregrinatione mores observaverimus. Consultum atque è re *Christina* visum fuit, moderno Sveciæ Regi proceribusq; ut post redditum Regiæ Matri, quæ Nicopiæ perpetuò agebat, officium veniamq; impetratam, in Olandiam (est Insula amœnissima, in mari Baltico sita, quam sibi *Christina*, in sedem edecumaverat,

verat, antehac Regiæ Celsitudinis, jam Svecorum Majestatis, CAROLI GUSTAVI possessio) indeque in Pomeraniam, ad videndum decreta sibi bona mansionemq; proficisceretur. Quæ profectio, ut maturaretur, Rex instructa septem navium classe, quæ Reginam sub Wrangeli auspicijs in Insulam deduceret, Præsidi illius loci in mandatis dedit, ut Reginam, majestatem decente Regioq; apparatu, exciperet. Sed *Christina*, profectio-nem prætendens, jamque unius diei iter emensa, consilium subito mutavit, iterq; transversim per Daniam instituit, subinde Hispanorum more palliatâ, tænia dependente, nemine majestatem ejus advertente, equitans Hamburgum processit, ubi (locum ab Amplissimo Civitatis Senatu sibi destinatum aspernata) apud quendam Judæum professione medicum divertit. Egerrimè hoc tulit Magistratus, à *Christina*, cum suo apparatu pro Majestate personæ splendido satis, habitus ludibrio. Neq; minus Ecclesiasticis bilem movit factum hoc, quod, zelo domus Dei acti, ex suggestu passim improbant, facti impietatem optionisque stultitiam exaggerantes, quod in jurati *JESU CHRISTI* perfidique hostis, & cui, Christi nomen execrari blasphemareq; devotionis summa est, divertisset. Qui elenchus varia auditorum contrariaque habuit judicia. Plurimi factum damnabant Potissimi autem, prudentiores hoc in casu concionatores volebant: cautiùs cum personis Principibus mercandum; quarumq; nos fugiunt rationes, circumstantijs indulgendum aliquid, conjunctis sententijs affirmabant. Ad quæ, responsum fortè rogata Regina: Christum per omnem vitam cum Judæis conversatum: eundem ex ipsorum semine oriundum, proptereaq; ipsorum communionem præ cæteris gentibus exambivisse, confidenter admodum respondit. De cujus responsi tenore pronunciare te, Lector, velim. Hamburgo tandem, more Principibus consveto, temporeq; alieno, discessit. Ibat quippè in quartam demum vel quintam horam dies, cum è convivio, quò eam Illustrissimus Hassiæ Landgravius pridie exceperat, non domum se reciperet, sed itineri accingeret, adeoq; hospite Magistratu in salutato discederet, id quod finistrè ab omnibus interpretatum est. Accedit, quòd cum Fœdera-

tas Belgij provincias petere haberet in animo, non nisi sex ministris masculis, nullâ vero feminâ propter Orbis existimationem munita: dimissis, quas in ministerio longo habuerat tempore, duabus Batavis virginibus, nullo vel salario vel honorario ijs dato, aggredi tantum ausa iter fuit.

X. Haut alijs moribus in Belgio fœderato, quàm in Daniâ & Hamburgi vixit. Incognita provincias urbesque intravit. Proditâ autem aliquando, iunctis currui equis, ne publicè nomine Præpot. DD. Ord. GGralium saluaretur, in eas, quæ Hispano adhuc parent, Provincias profecta est. Sed nec dum ejus ibi satisfactum esse genio comperimus: eo, quod intimæ ejus admissionis familiaris Hispanus *Pigmentellus* tum non adfuerit. Bourdeletto is succederat, Reginamq; pro suo arbitrio, quàm diu in Sveciâ ageret, versabat. Hujus in gratiam comestationes, satyras, choreas, tripudia, exspatiationes, aliosq; innumeros apparatus ludos quotiens non dedit? Ex quo eum ipsum, quò Regno renunciaret, auctorem fuisse Reginæ, non pauci conjiciebant. At hoc ipsum Christina in animo jam sibi fuisse pridem, in literis ad D. Chanutium, Galliarum Regis apud Præpot. D.D. Ordines Gen. Belgij Fœderati Legatum, ingenuè confessa est. Conjecturæ rationes erant, quia præ cæteris potissimum cum Reginâ cœnitabat: quia in exspatiationibus fidus Achates semper ei aderat: quia vesperi confabulationes cum eâ, ad horam usque noctis tertiam vel quartam, producebat: quia non meliùs antecessore *Bourdelotto* in rem Principis faciebat. Haut sanè caruit omine tam repentina vicissitudo: *Christinam* è Galli manibus excidisse, Hispanoq; a laetori factam esse prædam, qui tantum suis apud eam profecit blanditijs, ut ad primum animi ejus indicem Regina Lusitanæ Legato, non se ejus Dominum Lusitania Regem, sed *Brigantia* saltem Duce agnoscere, responderet. Nec meliøre habiti sunt sorte cæteri quoque magnatum ministri: qui, contemptum sui non ferentes ampliùs, aulæ tandem consensu mutuo valedixerunt, non, nisi vocantibus se DDnn. suorum deputantium negotijs, ibidem convenientes.

XI. Nec

XI. Nec prætereundus est famosus ille Ludus dramaticus (Galli *Ballet* vocant) quem Reginâ, pridè quàm *Pigmentellus* discederet, non instituit duntaxat, sed in propriâ persona, deposito Majestatis peplo larvaq; Petauristæ assumpta, luscit saltavitq; Observatu & hoc dignum est, quod, cum aliam fingeret aptaretque sibi larvam, demum digito annulum, (continebat autem gemmam præterpropter quadragies mille florenis æstimatam) *Pigmentello* asservandum interea tradidit. Quod depositum, simul atq; histrionicam induisset, Princeps itorum reddenti sibi, ne quid ad opum stultitiam deesset, non sui esse moris donata semel repetere, respondit. Majus longè argumentum habet extraordinaria legatio ad Hispaniarum Regem, quâ Majestati ejus, pro tam egregij splendidiq; Oratoris ad se missione, ingentes gratias egit.

XII. Decantatissima quoque Nostra in Orbe fuit, ob singularem erga Eruditos benevolentiam, quos ex varijs Europæ Academijs conquestos in Sveciam evocaverat, eosque elementissimè atque munificentissimè habuerat. Indè tot ejus inscriptiones, tot *Diva, Augusta, Sospitatrix, Germaniæ Domitricis, Musarum Deæ & Parentis O. M.* & quæ non titulorum spumæ; librorum verò dedicationes absque numero edebantur. At non tam prolixus constansq; in eos Regina fuit favor, ac eundem sibi Eruditi promittebant. Heu, quam citò defebuit! Etenim magni illi Viri in eo peccarunt maximè, quod modestiæ nimium litando, parùm argati lepidiq; imò nulli aulici in Regiâ fuere. D. *Naudæus*, dissolutos Reginæ mores, eruditosque cum nullius pretij vulgo recenseri, haut ferens, aulæ ejusq; honore spontè se abdicavit, voluntarium exilium cohabitationi Reginæ tam dissolutæ & effrenis, neque literatos amplius suspicientis, rectè præferens. Reverà ab eo tempore, quò Bourdelottus beneficijs suis Principem fasciaverat, tantum de suo erga Eruditos favore ac liberalitate remisit, ut omnes ejusdem pollicitationes affaniz meræ, & frustra fuerint. Testes vos, quotquot *Christinam* Holmiæ coluistis, appello. Dicite: quos plumbeos reportastis montes, cum aureos in promissis habueratis?

B 2

XIII. D. Bq.

XIII. *D. Bouchardus*, ejus virtutes & omnigena eruditio magnum ipsi nomen in æternitatis annalibus scribunt, Ludimagistri vel Pædagogi in modum habitus fuit. Non semel quæstus Princeps est, eum minus Politicum, lepidum & aulicum: seque nihili ducere eruditum, qui non nisi chartis impalescere, pro ediscendis aliquot Arabicis vocabulis, solet: non existimaret, laudem se ab eâ vel Honores ullos ideo reportaturum. Sed quos Bouchardus adeo non curavit, ut, cum haud longo post tempore Christina, Regni se administrationem resignaturam: literarum studiis & consortio eruditorum imposturam vacaturam: ipsumque præcipuum collegij membrum se optare, scripto apud eum contestaretur, ne responsione dignatus quidem eam fuerit. Ob quod silentium reprehendi *D. Bouchardus* minimè debet, ut cui, Principem omnia in speciem, nihilque serio & ex animo facere, optimè constiterit. Accedit, quod sibi tanto in Sveciam & itinere & periculo evocato, inque diversorio torpescenti, post sex demum Hebdomadas elapsas Regina salutandæ facta fuerit copia: quæ parum admodum honoris ei habuit, imò nihil ferè pro tanto labore præmij dedit.

XIV. Lepidum est, quod natu minimo & impubi adhuc *Samasii* filio, *Christina* nostra dedit, consilium ac informatio. Neminem, credo, fugit, Regnam post Illustris illius viri fata (cui in Academiâ Upsalensi, demandato Professorum quidam negotio isto, publicè parentavit) literas ad viduam ejus derelictam conscripsisse elegantissimas, quarum argumentum erat: *quâ ratione educandus instituendusque, unicus ejus sit Filius, quem Pater SALMASIUS, dum in vivis adhuc esset, literarum studiis destinavit!* Mater autem vidua, tanto educationis onere sese liberatura, filium in Sveciam amandavit. Quò cum appulisset, Regnamque officij causâ adijisset, ad Regiæ manus exosulationem admissus, mentem voluntatemque Principis percepit: *egregiam non studiis tantum, magni Patris exemplo, navaret operam, sed mores quoque, aulicos, & alia* (vulgus complementa vocat) *probrè & maturè edisceret: nobilem virum non Eruditioni vacare tantum, sed aulicis etiam festivitibus, officiis arti-*

bilibus, affueri debere: & libérales & aulicas artes pari ambulatione repassa, subindè inculcabat. Quæ Regiæ informatio, tantas in puero, ferulæ adhuc imperium agnoscenti, radices egit, ut ab eo tempore nihil in ore magis ac votis haberet, quàm ut virgines aulæ abeuntes cum æqualibus suis observaret, alex, choreis, petauro, alijsque gesticulationibus indulgeret, seque ijs ultra modum oblectaret exerceretque.

XV. Sed ad Patrem *Salmasium*. Laurius hunc præ alijs omnibus Eruditis exceptum à Regina habitumque esse, palam omnibus est. Nihilominus & iste animo hauri satis liquido Sveciæ valedixit. Cujus rationem nescire me ingenue profiteor. Legi tamen, cum ibidem agerem adhuc, ejusdem *Salmasij* ad familiares quosdam literas, in quibus dolere se scribit, quod à Regina Eruditionis laudes reportarit, cum easdem imperitissimè cuique decernere facillime, in favorem declinante judicio, soleat. Ego tamen non ex absurdis conjicio indicijs, cum in aulâ suâque deque habitum, & ut Galli Belgæque loqui amant: *Man hat ihm am Hofse passiren lassen / vor einen Hans / seine sein Weib die Hosen nach traget.*

XVI. Quin neque Magni illi Literaturæ Principes. *J. G. Vossius* & *Daniel Heinsius*, si exstarent adhuc, eisque verà dicere, magna ipsorum humanitas Majestatisque observantia permetteret, animi sui ægritudinem dissimularent. *Dn. Vossio* magno constitit, antequàm pecuniam, in coëmendis pro Regina libris effusissimè impensam, ab eadem reciperet. *Dn. Heinsio* sua pro tot tantisque in Regnam officiis ac meritis, satisfactio nondum est: atque adeo suas adhuc in Sveciâ rationes per filium, urget ac persequitur. Sed frustra. Judica jam, Lector, quanti Augusta nostra eruditos æstimaverit, quibusque eos modis, præmij, honoribusque affecerit? Dubio procul, si non tam Eruditioni, quam aulicæ luxuriæ & gnathonismo (vanitati inquam) dedissent operam, rebus suis melius longe prospexissent: idque Exemplo Bourdelotti, quem præstantissimum Regina pronuntiavit omnibusque præposuit; qui tamen scurra, ne primis quidem labris, latinatam libaverat. Contigit aliquando mihi le-

gere ejus ad Episcopum quendam exulem, tūc temporis opem stipendiumq; à Regina, eodem Bourdelotto intercessore, postulantem, datam Epistolam: in quā (vix linearum quatuor erat Epistola) tres Grammaticos eosque virginemq; expiandos notavi errores. Contextus autem obscurus adeo & intricatus erat, ut ad ejusdem explanationem Oedipo haberem opus. Scriptum hocce in Sveciā à quodam inculpatæ fidei viro asservatur diligentissimè, ut idem aliquando Vaticano Romano, vel Regiæ, quæ est Lutetiæ, Bibliothecæ, tanquam authenticum Bourdelottinæ sapientiæ exemplar, *CHRISTINÆ* verò *κειμήλιον* decantatum inferat. Majorem sanè, quam par erat, apud Principem istam nactus est existimationem Bourdelottus, non alia de causā, quàm quod versus aliquot Gallicè, eosq; mendosos satis, composuerit; vel quod Aula nepotulorum præcipuus caputq; fuerit. Quamprimum mihi ejus Scripti facta fuerit copia, faxo lucem, unā cum alijs relationibus, quas ex Svecia indies expecto, brevi aspiciat. Exindè, Lector, colliges facilè, utrum Bourdelottus ejus existimationis tantique fuerit vir, quanti eum Regina pronuntiaverat. Item, quā fronte & ratione pusio iste aulicus viros literatissimos, qui in Sveciam vocati à Principe erant, carbone, tam stridente notare ausus fuerit. Præcipuè verò in D. *Mauvi* (cujus eruditio Belgio decantatissima est) poemate, vocem, *posteri*, non esse latinam, scribendumque *posteritas*, Criticaster censebat: quod ratum Regina quoque habuit, quia *αὐτὸς Bourdelottes ἔφα*. Admirationem sanè omnem superat, tam eruditam, tamque lumine rationis & sapientiæ illustrem Principem tenebrionis hujus collyrio esse excecata. Quo comperto vulgus, non sine ratione, istavei quidem indulgi fieri; spiritus autem, quem vocant, familiaris beneficijs fascinatam Reginam, à Bourdelotto verò potionatam, atque ita dementatam, dixit. Id quod non ex meā conjecturā, sed ex multorum asseveratione habeo.

XVII. Neque impetrare à meo possum animo, quin, quam suis creditoribus Nōstra intulerit injuriam, significem. Quod dum facio, exhorresco, totusq; in eorum concedo sen-

sententiam: eos, qui hanc Regiæ administrationis refugationem, Fororesionem *Christinæ* interpretati sunt, non aberrasse omnino. Oculatus testor, eam à gemmarijs mercatoribus monilia, lapides pretiosissimos, aliq; *κευέλια*, pretio jam 10000. jam ab alijs 20000. à plerisque 30000. florenorum coemisse; solutionem verò menses sex, decem, imò biennium, miseri lucelloq; inhiantes creditores (quis enim nisi improbus fidem majestati non habeat) expectabant. Donec tandem Regina dato cuivis Creditore chirographo, exsolvendo in tempore nescio quo, peregrè proficisceretur. Parum sanè faustis Creditores eam prosecuti sunt omnibus, qui pretij solutionem ab eadem ultrā ferè biennium expectantes, confutis quæ habebant necessarijs impensisq; etiam mercium jacturam in Majestatis portu passi sunt. Detestaris rei indignitatem, Lector? Mirari defines ubi, *Maximam Bourdelotti*, seu, quod Reginam edocuerat, *Marchiavelliticum* cognoveris principium: *Posse scilicet Majestatem de Subditis pro arbitrio disponere, & in eorum bona liberrimè, etiam sine obtentu ullo, manus porrigere*. In laude scilicet pestis illa Gallica posuit, non tam condere pecus miserum, quàm deglubere omnino. Sed digna tali fuit, consiliario Princeps, quæ discere meliora à svadente saniora Imperatore Tiberio nolebat. Creditores ergò solutione desperatā monilium gemmarumq; suarum restitutionem à Regina traditis aliquoties libellis instanter repetebant. Sed erant in manibus ejusmodi, quæis, accepta semel reddere, neque confertum, neque moris erat. Repetitores autem, etiam supplices, contempti à Principe sunt.

XVIII. Quid autem juris ab eo expectabis, LECTOR, qui sibi ipsi iniquus est. Animum, quæso, oculosq; in rem *Christinæ* familiarem ejusq; *Oeconomum*, ad quem omnes suos remittebat creditores, acrius intende. Virum vidisse haud poenitebit. Erat autem homo plebejus, litertas nec scribere nec legere potens (solo suo nomine excepto, cujus characteres cognitos sibi paullò ante fecerat) professionis sartoriæ, dictus vulgo, *Meister Hans*; quem, acu forficibusq; Regina in frameam conversis, ordini eum equestri, atque ita inter nobilitatem recensuit, novoq; nomine, *Leonem Crenam*, appellavit. Et rectè, meā quidem sententiā: ne collatam Sartori nobilitatem appellationis vilitas denegaret factiq; indignitatem Promotori exprobraret. Generosus ergò noster factus, mox Regina non domum tantum, sed animum quoq; majori cum auctoritatis vendicatione regere cepit, pessumque adeo dedit, ut suprema sibi totius Regiæ *Oeconomica* administratio extemplo committeretur. Sed quame

quam suo, non Regina Regiâq; domus bono, administravit juxta receptum illud Aulicorum vulgò axioma: quo vel toti orbi imponere, dum id modò cautè fiat, haut erubescunt. Profectus aliquando in Gallias, ad necessaria pro Regina inauguratione cõmendum, varijs ijsque obsoletis mercibus, laneis, lineisq; secum asportatis, tali eas in Sveciâ nundinatione divendidit. Fortè tum Regina stipatoribus alijsq; suis ministris vestitum, tesseraque gentilitiam decreverat. Noster ergò Oeconomus (*Meister Hans*) Principi mercatorem, cui domum suam antehac locaverat, commendavit, qui merces pretij 50. coronatorum, centum aestimavit, asseveravit, divendidit, pretiumque sine ullâ sibi disceptatione numeratum mox & ritè ex arario habuit.

XIX. Salutato Oeconomogregales quoq; ejus duos quosdam cubicularios regios videamus. Partes & isti regiminis sibi sumserunt. Alter eorum cognomine *du Piquet*, gente Gallus, mente scelus & famosissimus Leno, cujus uxor ob facinora imposturasq; Bruxellis in carcerem conjecta erat. Alter erat *Alexander* ex Italiâ, Patre veteramentario futore oriundus. Hi ergò duo, vilissima mancipia, Regina porcelli audiebant: (*Mann hat sie Königlische Zerckel genennet*) qui jure perfundi qui osse peti, qui (salvâ veniâ) commingi sustinebant. Hi boni viri, majestatem deliquio superante, ab eadem Principe ordini equestri cooptati sunt, nullo antè virtutis edito specimine, nullaque aliâ de causâ, quam quod obscenis jocos, gesticationibusq; suis eandem interdum oblectaverint, & in artem compositis dolis alios circumducere noverint. Et hæc est Aula constitutio, talesq; aulici: hæc artes: hæc facinora, eorundemq; præmia. Interroga, si lubet, Lector, alios nobiles, Cubicularios: item pedissequas Majestati tum ancillantes, virgines generosas, aliasque regios Ephebos: quos omnes eodem momento, nullo, quamvis satis superq; emerito, stipendio aut honorario ijs dato, alij tradidit. Alloquere, qui menses decem & octo non sine integritatis laude à secretis ei fuit. Quique plures ad omnes Reges Principesque Europæ, non sine proprijs expensis, edidit codicillos, quam antecessores unquam sui? Non semisus Regina fuit: quia ne semissem quidem retulit.

XX. Jam pridem est ex quo *Christina* nobilem Neapolitanum Romanâ ad se evocavit, ipsaq; Regina Principem Aguilensem foeminam scripto allocuta est: non pigeret Juvenem ad se venire: scire se, non præstita sibi tantum officia, sed studium quoque eorundem remunerari. Bonâ quidem verba, nî speciosè data in ventum abiissent, juvenemq; familiæ, illisq; in extremam seduxissent calamitatem. Regia, crede mihi, res est promittere.

H

8
Fran